

MATERIJAL ZA VANREDNE UČENIKE

PREDMET: BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ZANIMANJE: SVA ZANIMANJA III I IV STEPENA

RAZRED: PRVI

GRAMATIKA BOSANSKOG JEZIKA ZA PRVI RAZRED

1. FONETIKA - je nauka koja proučava glasove na nivou govora .

2. GLAS - je najmanja jezička jedinica u fonetici i u našem pismu tj . jeziku imamo 30 glasova .

3.FONOLOGIJA - je nauka koja proučava glasove na nivou jezika .

4.FONEMA - je najmanja jezička jedinica koja se realizuje u govornom nizu .

5.GLASOVI - se u svim jezicima dijele na : **samoglasnike** ,ima ih samo 5 (a,e,i, o,u) a izuzetak može biti i glas R kao npr. u riječima ,Trst, vrsta , mrs itd.) i **suglasnike ili ksonante**,a ima ih 25 :
(t,z,p,r,š,đ,s,d,f,g,h,j,k,l,č,ć,ž,c,v,b,n,m,lj,nj,dž).

6. SLOG - je najkraći govorni segment(npr. gla-so-vi ,gra-đa itd)

7.SUGLASNICI - se dijele : - **po mjestu tvorbe / izgovora / na :**

-dvousnene : b,m,p

-usnenozubne : f,v

-zubne: d,t,c,s,z

-nadzubne : l,n,r

-prednjonepčane : č,ć,đ,dž,j,lj,nj,š,ž

-zadnjonepčane : g,k,h .

-po načinu tvorbe na :

-praskave : b,p,d,t,g,k

-strujne : f,h,s,z,š,ž

-slivene : c,č,ć,đ,dž

-sonante : j,v,r,l,m,lj,n,nj .

-po zvučnosti na :

-zvučne: p,b,g,đ,ž,z,dž ,j,v,r,l,lj,m,n,nj i

-bezvučne : p,t,k,c,č,ć,s,š,f,h .

8. SLOGOVI - se dijele na ; otvorene slogove i oni se završavaju vokalom (polje , kućica itd.) i zatvorene slogove koji se završavaju suglasnikom .Nosioci sloga su vokali.

9.Zamjena glasa JAT (e) : - U BiH je u upotrebi štokavski govor ijekavskog dijalekta .

Svi štokavski govori se dijele na : ijekavske (mlijeko ,vjera), ekavske (mleko , vera) i

Ikavske (mliko , vira).

10.PALATALIZACIJA - je promjena zadnjonepčanih suglasnika k, g,h ispred samoglasnika prednjeg reda (e,i). Može biti :

Prva (I) palatalizacija - je prelazak k,g,h u č, ž,š (putnik –putniče) i vrši se u :

-vokativu jednine –junače ,siromaše ,

-u nekim glagolskim oblicima :bježati, bježah, bježim, pušem ,prestrašiti ,prestrašen itd.

-u izvedenicama ispred različitih sufiksa ,tipa : pečenje,dušica ,momčina ,družina .

Druga (II) palatalizacija - je prelazak k,g,h u c, z,s .Vrši se :

- u množini imenica muškog roda (radnik-radnici ,korak-koraci , beg-bezi ,orah-orasi)

-u dativu i lokativu jednine imenica ženskog roda (ruka-ruci, noga-nozi ,knjiga-knjizi,briga-brizi).

-u imperativu i imperfektu nekih glagola :teći , sjeći peći.

11.ORTOGRAFIJA - je isto što i pravopis – pravilo pisanja .

12.JEZIK - se kao sistem znakova realizuje u govoru (usmeno) i u pisanom tekstu (pismeno).

Postoji : abeceda u latinici , azbuka u ćirilici i alfabet (grčko pismo).

Kod Južnih Slavena već 11vjekova u upotrebi je bilo 5 pisama :

- **1.glagoljica** - nastala 863.godine je prvo i zajedničko pismo svih slavenskih naroda .
Tvorac ovog pisma je Grk Ćirilo i njegov brat Metodije .Ovim pismom su bila pisana uglavnom crkvena djela .

- **2.ćirilica** - je pismo nastalo odmah iza glagoljice .Ovim pismom napisana je Povelja

Kulina bana iz 1189.godine ,koja se čuva kao naš prvi pisani spomenik.Ćirilicu je u 19. vijeku reformirao Vuk Stefanović Karadžić.

- **3.bosančica** - je pismo nastalo na terenu BiH kao tzv brzopisna varijanta ćirilice .

Slova kod bosančice bila su pojednostavljena što je dovelo do šire upotrebe kod muslimana Bošnjaka , nazivana još i begovica .

- **4.latinica** - je pismo koje su južnoslovenski narodi preuzeli polovinom 14. vijeka

Iz zapadnih zemalja, a njegovoj reformi doprinio je Ljudevit Gaj .

- **5.arebica** - je arapsko pismo prilagođeno glasovnom sistemu bosanskog jezika .

Reforma Džemaludina Čauševića je najpoznatija i najšire prihvaćena reforma ovog pisma

Djela pisana arebicom na našem jeziku svrstavaju se u alhamijado književnost .

13.DRAMA - je književno djelo koje se izvodi na pozornici u pozorištu .

Može biti :tragedija –vrsta drame koja se tragično , tužno završava (Antigona) i

komedija -vrsta drame koja ima smješan , duhovit tok i završetak (Gospođa ministarka).